

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra hudební výchovy

Bakalářská práce

Barbora Šenková

Obor: Speciální pedagogika pro 2. stupeň základních škol a střední školy
a Hudební kultura se zaměřením na vzdělávání

Hudební styly a žánry z pohledu učitele hudební výchovy

vedoucí práce: PaedDr. Lena Pulchertová, PhD.

Olomouc 2015

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pod odborným vedením a výhradně s použitím uvedených zdrojů.

V Olomouci, dne 2. dubna 2015

.....

Barbora Šenková

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala PaedDr. Leně Pulchertové, Ph.D. za cenné rady, trpělivost a čas, který mi při vedení bakalářské práce věnovala.

OBSAH

ÚVOD	5
1 POJETÍ HUDEBNÍ VÝCHOVY NA II. STUPNI ZÁKLADNÍ ŠKOLY	6
1.1 Úkoly a cíle hudební výchovy.....	6
1.2 Obsah hudební výchovy	7
1.3 Osobnost učitele hudební výchovy	8
1.4 Charakteristika žáků hudební výchovy	9
2 STYLY A ŽÁNRY V HUDEBNÍ VÝCHOVĚ NA II. STUPNI	11
2.1 Vysvětlení základních pojmů	11
2.2 Zpěvník PÍSNÍČKA II	17
2.3 Zpěvník Já, písnička II. díl	20
2.4 Hodnocení zpěvníků.....	23
3 METODICKÉ LISTY PRO UČITELE HUDEBNÍ VÝCHOVY	25
ZÁVĚR	40
SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY	41
PŘÍLOHY	
ANOTACE	

ÚVOD

Ve své bakalářské práci se zaměřuji na základní hudební styly a žánry z pohledu učitele hudební výchovy II. stupně základní školy. Toto téma jsem si zvolila nejen z důvodu mého studia hudební výchovy, ale i vzhledem ke svému dlouholetému zájmu a lásce k hudbě. Rovněž jsem si chtěla rozšířit dosavadní znalosti a vědomosti o nové poznatky právě z této oblasti.

Bakalářskou práci jsem rozdělila celkem do tří kapitol. V první kapitole se zmiňuji o úkolech, cílech a obsahu hudební výchovy a kladu důraz na osobnost učitele a žáka hudební výchovy. V následující kapitole vysvětluji základní pojmy – píseň, hudební styl a žánr, nonartificiální a artificiální hudbu. Také zde popisuji základní hudební styly a žánry, se kterými se žáci během školního roku v hudební výchově seznamují, a zabývám se charakteristikou dvou vybraných zpěvníků *Písnička II* a *Já, písnička II. díl*. Ve třetí a zároveň závěrečné kapitole uvádím metodické listy pro učitele společně s pracovními listy pro žáky, které je možné využít přímo v hodinách hudební výchovy.

Hlavním cílem mé bakalářské práce je nejen vymezení základních hudebních stylů a žánrů, ale také jejich stručný popis. Dalším cílem je ukázat na konkrétním hudebním stylu či žánru možnost využití v hodinách hudební výchovy v jednotlivých ročnících na II. stupni základních škol.

Při zpracování této práce jsem využívala výhradně českých pramenů a literatury, neboť se celá práce vztahuje k hudební výchově na českých základních školách.

1 POJETÍ HUDEBNÍ VÝCHOVY NA II. STUPNI ZÁKLADNÍ ŠKOLY

S předmětem hudební výchova se setkáváme na základních školách od 1. do 9. ročníku. Přestože se jedná o předmět povinný, je neustále odsouván do pozadí. Učitelé ho nepovažují za důležitý a větší pozornost věnují ostatním oborům.

1.1 Úkoly a cíle hudební výchovy

Prostřednictvím hudební výchovy dochází k harmonickému rozvoji osobnosti. Její hlavní úkol spočívá v estetickém hudebním působení na mladou generaci. Má také probouzet estetický smysl. Další důležitou úlohou je poskytování uměleckých zážitků. Hudební výchova se také podílí na utváření pozitivního postoje k hudebnímu umění. Nabádá tak žáky k účasti na hudebním životě společnosti.

Z úkolového hlediska můžeme hudební výchovu rozčlenit do dvou oblastí, které na sebe navazují.

1. Výchova k hudbě. Má za úkol porozumět hudebnímu projevu a hudebně kompozičním prostředkům.
2. Výchova hudbou. Jedná se o výchovu k osobním a sociálním cílům, které existují mimo hudbu. Hlavním prostředkem je hudební prožitek, jenž je zároveň považován i za podněcující činitel.

Tyto dva zásadní úkoly hudební výchovy se realizují ve třech oblastech a společně tvoří základ veškeré práce. Jsou to:

- a) Realizování základních hudebních aktivit vedoucích k rozvoji hudebních schopností, dovedností a návyků.
- b) Osvojování hudebních děl českých a světových hudebních skladatelů.
- c) Získávání základních znalostí a vědomostí, které jsou nezbytné k lepšímu pochopení hudby.

Jednotlivé oblasti hudebně výchovné práce jsou vzájemně propojeny a navzájem se doplňují. Klíčovou roli zde hraje i žák a jeho osobní snaha.¹

¹ SEDLÁK, František a kol. *Didaktika hudební výchovy na 2. stupni základní školy*. 1. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1979.

1.2 Obsah hudební výchovy

Oblast Umění a kultura je v základním vzdělávání zastoupena Hudební výchovou a Výtvarnou výchovou. Učivo I. stupně hudební výchovy seznamuje žáky s výrazovými prostředky, uměleckými díly. Přejít na II. stupeň znamená změnu v pohledu na kulturu a umění. Obsah učiva je zaměřen více na historii a společnost, které umění a kulturu ovlivnily. V průběhu vyučování se využívají díla nejen literární, divadelní a filmová, ale i multimediální. Významnou úlohu při hledání spojitosti mezi jednotlivými druhy umění zajišťují projekty. Ty napomáhají získávat znalosti a dovednosti.

Vokální, instrumentální, hudebně pohybové a poslechové aktivity provázejí žáky k využívání hudby jako osobitého komunikačního prostředku. Tyto hudební aktivity tvoří obsah hudební výchovy na základní škole.

Vokální činnosti pracují s hlasem a napomáhají zdokonalovat pěvecký i mluvní projev v kontextu dodržování hlasové hygieny. Zaměřují se na jednohlasý a dvojhlasý zpěv, durové a mollové tóniny, rytmus a především na vlastní vokální projev.

U instrumentálních činností je základem hra na hudební nástroje a jejich aplikace v hudební produkci či reprodukci.

Hudebně pohybové činnosti vyjadřují reakce na hudbu prostřednictvím pohybu, tance a gest. Součástí je také improvizace nebo pantomima.

Význam **poslechových činností** spočívá ve vnímání hudby a poznání hudebních stylů a žánrů. Tyto činnosti se mohou využít jako relaxační techniky v muzikoterapii.²

Na vlastním obsahu hudební výchovy se podílí učitel společně s žáky. Z důvodu malé časové dotace v učebním plánu je její obsah výrazně omezen. Záleží už jen na učitelích, zda věnují pozornost nástrojové improvizaci nebo dávají přednost hudební teorii. Výuka může být také značně ovlivněna nedostatkem moderních technologií, špatným stavem či úplnou absencí hudebních nástrojů.

² BALADA, Jan, JEŘÁBEK, Jaroslav, TUPÝ, Jan a kol. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením*. 1. vydání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2005.

1.3 Osobnost učitele hudební výchovy

Úroveň vyučování je určena několika faktory. Jsou to žáci se svými vědomostmi a dovednostmi, prostředí vyučování a učitel. Nejdůležitějším a vedoucím činitelem, který mění a přetváří ostatní dva faktory, je učitel. Můžeme říci, že dobrý učitel udává směr vývoje a dosahuje uspokojivých výsledků. Má tedy svoji osobitost a jeho osobnost tvoří celek s několika podstatnými složkami.

Osobnost dobrého učitele hudební výchovy je tedy vytvářena jeho velkým zájmem o hudbu, všeobecnou i speciální přípravou a vyučovací praxí. Odborná příprava učitele se skládá ze dvou oblastí: hudebně umělecké a hudebně-pedagogické. U ideálního učitele jsou zastoupeny všechny vyjmenované oblasti. Můžeme se setkat i s případy, kdy je učitel sice výborným hudebníkem, ale v pedagogické a metodické přípravě má značné nedostatky. Dalším předpokladem úspěšného učitele jsou dovednosti ve zpěvu, hra alespoň na jeden hudební nástroj a schopnost řídit sbor. O učitelův hlasový výkon nejde však jen při zpěvu, ale i při výkladu. Protože je hodina hudební výchovy na učitelův hlas velmi náročná, měl by ho umět správně využívat. Velkým učitelovým pomocníkem se tak stávají hudební nástroje.

Základ dobrého učitele hudební výchovy spočívá ve vývoji schopností v praxi a neustálém růstu jeho vědomostí. S přípravou na každou hodinu a s kritickým hodnocením nabývá učitel nových zkušeností. Většinou se jedná nejen o metodickou stránku, ale i o dokonalé ovládnutí látky samotným učitelem. K prohlubování vědomostí a znalostí učitele slouží studium literatury. Do odborné literatury kromě hudební pedagogiky, psychologie a estetiky patří publikace o hudebních skladatelích, skladbách a v neposlední řadě samostatné skladby s nahrávkami.³

Učitel hudební výchovy musí žáky zaujmout. A to především svým pěveckým a instrumentálním výstupem. Nemusí však vystupovat každou hodinu, stačí pouze krátká ukáзка v úvodní hodině na začátku školního roku. U žáků by měl neustále udržovat pozornost. K tomu mu pomáhá střídání různých činností. Je nutností, aby si u svých žáků získal respekt. Podstatné je také stanovení priorit. Pokud tak neučiní na začátku školního roku, může se potýkat s velkými kázeňskými problémy.

³ FEDOR, Viliam. *Metodika hudební výchovy v 6. - 9. ročníku ZDŠ*. 1. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1969.

Mezi vlastnosti dobrého učitele hudební výchovy patří ještě několik dalších. Měl by mít zejména:

- schopnosti v organizování koncertů a divadelních představení
- podíl na kulturním životě vesnice nebo města
- dobré znalosti o kulturním dění ve svém okolí
- rovnocenný přístup k žákům
- pedagogickou angažovanost (zaujetí).⁴

1.4 Charakteristika žáků hudební výchovy

Střední školní věk, který odpovídá žákům 6. – 9. ročníku, je důležitým obdobím přeměny dítěte v dospívajícího člověka. Proto nazýváme toto období i pubescencí. U žáků dochází k mnoha tělesným a duševním vývojovým změnám. Výrazné změny se objevují především ve vnímání, myšlení, představách a citech. Vnímání je mnohem bohatší a diferencovanější. Zlepšují se zrakové a sluchové vjemy. Převládá logické myšlení, teoretické myšlení ještě není zcela vyvinuto. Představy začínají ustávat. Jsou stejné jako představy dospělých. Úloha druhé signální soustavy se značně zvyšuje. Nastupuje pochopení abstraktních pojmů. V oblasti citů nastává oproti předcházejícímu období úplný převrat. Často se setkáváme s citovou nevyrovnaností, podrážděností. Mění se i citový postoj dospívajícího žáka k sobě samému. Díky těmto přeměnám jsou žáci schopni chápat skladby všech druhů (vokální, hudebně dramatické a instrumentální). Výběr skladby závisí na kvalitě pozornosti žáka, která vyplývá z věku a metodické úrovně vyučování. Rozsah hlasu u chlapců se pohybuje mezi „a“ a „e²“ a děvčat mezi „a“ a „fis²“. Koncem tohoto období, v některých případech i dříve, se objevuje druhotný znak pohlavního dospívání tzv. mutace, která bývá provázena změnami kvalit hlasu (výšky, síly, barvy). V tomto případě musí učitel brát ohled na schopnosti, možnosti a dosavadní dovednosti hlasu žáků tohoto věku. Je také velmi důležité, aby byly hlasy žáků neustále rozvíjeny.⁵

⁴ BLAŽKOVÁ, Olga a LIŠKOVÁ, Yvona. *Metodika výuky hudební výchovy na 2. stupni základních škol a středních školách z pohledu pedagogické praxe - náměty pro začínající učitele*. 1. vydání. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2010.

⁵ FEDOR, Viliam. *Metodika hudební výchovy v 6. - 9. ročníku ZDŠ*. 1. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1969.

Žák je tedy jedním z hlavních činitelů, který ovlivňuje edukační proces. Jsou na něho kladeny požadavky, které by měl splnit. Tyto požadavky se samozřejmě ve vyšších ročnících zvyšují. V hudební výchově očekáváme, že žák:

- využívá svých vlastních hudebních schopností a dovedností během hudebních činností
- zpívá intonačně čistě a rytmicky přesně nejen jednohlasně, ale i vícehlasně; dokáže ocenit pěvecké výkony druhých
- vytváří a vybírá jednoduché hudební doprovody, zvládá jednoduché hudební improvizace
- interpretuje písně a skladby různých stylů a žánrů podle svých vlastních hudebních schopností a dovedností
- rozezná některé tance z různých uměleckých směrů, využívá vhodných hudebně pohybových prostředků
- vnímá hudebně výrazové prostředky a rozumí jejich významu v hudbě, orientuje se ve znějící hudbě
- zařadí jednotlivé skladby do uměleckých směrů a porovná je s dalšími skladbami odlišného charakteru
- vyhledává spojitosti mezi hudbou a jinými typy umění.⁶

⁶ BALADA, Jan, JEŘÁBEK, Jaroslav, TUPÝ, Jan a kol. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením*. 1. vydání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2005.

2 STYLY A ŽÁNRY V HUDEBNÍ VÝCHOVĚ NA II. STUPNI

2.1 Vysvětlení základních pojmů

Píseň je bezpochyby nejčastěji užívaným hudebním útvarem, který nás provází po celý život. Setkáváme se s ní doma, ve škole, na ulici, v obchodech, zkrátka všude. Právě díky svému nenáročnému charakteru se stala a stává přístupnou pro široký okruh lidí.

Píseň patří mezi základní typy hudebního projevu, který má nespočetné množství konkrétních realizací. V podstatě se jedná o vokální projev opřený o textovou složku. Může být pouze vokální nebo s doprovodem hudebního nástroje, zpívaná jednotlivcem či více zpěváky. Rozlišujeme písně světské a duchovní, lidové a umělé, strofické a prokomponované. Dle námětů můžeme píseň rozdělit například na milostnou nebo pracovní.⁷

Lidová píseň je velice spjata s českým národem. Právě málokterý národ se může chlubit takovou hudebností jako ten náš. Svědčí o tom slova nesmrtelných velikánů Bacha, Beethovena, Mozarta, Wagnera, Goetheho a jiných. Samozřejmě existují doby, kdy píseň strádala. Prvním úpadkem byla doba husitská. V době reformace, jež je spojená s hodnotným vývojem jazyka, docházelo dokonce k zavrhování světské písně, a nenašel se nikdo, kdo by písně zaznamenal, aby zůstaly zachovány. Po bitvě bělohorské byla situace podobná. Teprve generace, které si uvědomily, že lidová píseň a lidové umění jsou nejmocnějším pramenem národního obrození, začaly v těchto materiálech pátrat. Zlatou dobou sběratelskou se tak stalo 19. století, a to díky básníkům a hudebníkům, kteří zapsali obrovské množství textů a nápěvů. Jejich úsilí bylo dovršeno nástupci, kteří toto bohatství vlastní sběratelskou činností nejen zvýšili, ale uspořádali a zhodnotili. V dnešní době se můžeme pyšnit tisíci zapsaných písní a víme, že počet lidových písní výrazně přesahuje číslo deset tisíc. Bylo vydáno okolo dvě stě sbírek a zpěvníků. Přesto velké množství písní zůstalo uchováno v rukopisech.⁸

⁷ MATZNER, Antonín, POLEDŇÁK, Ivan, WASSERBERGER, Igor a kol. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. Díl I, Část věcná*. 2. doplněné vydání. Praha: Supraphon, 1983.

⁸ SEIDEL, Jan. *Národ v písni. Tisíc národních písní*. Praha: L. Mazáč, 1940.

Hudební styl či sloh můžeme chápat jako určitý stupeň hudebního myšlení, který se zaměřuje na charakteristické znaky a prostředky příslušného období hudebních dějin.⁹ Z předchozího vymezení můžeme tedy vyvodit, že termín **hudební žánr** zahrnuje označení pro širší druh hudby než je hudební styl.

Nonartificiální hudba je poměrně osobitou vývojovou sférou evropské hudební kultury, která se jako taková začala utvářet v 19. století a v průběhu 20. století ještě zvýšila míru své individuality, vnitřní odlišnosti a společenské důležitosti. Oproti vážné či umělecké **hudbě artificiální** můžeme nonartificiální hudbu označit jako lehkou, zábavnou, populární nebo spotřebnou. Mezi základní znaky nonartificiální hudby řadíme: důležitost interpreta, přirozenost vnímání a spotřeby, vlivné zastoupení psychických a sociálních funkcí, přístupnost děl pro široký okruh posluchačů. Zahrnuje několik hudebních stylů a žánrů.¹⁰

Stylově-žánrové druhy a typy hudebních projevů, vytvářejících oblast zábavné hudby, představují dynamickou součást soudobé hudební scény. Vzhledem ke svému silnému působení na posluchače, mají zvláštní význam jazz a moderní populární hudba.

Do základních hudebních stylů a žánrů, se kterými se v hodinách hudební výchovy na II. stupni základních škol setkáváme, patří:

- folklór
- blues
- jazz
- trampská píseň
- swing
- pop
- rock
- folk
- country & western.

⁹ KOHOUTEK, Ctirad. *Hudební styly z hlediska skladatele (stručná antologie základů starší kompoziční praxe a teorie)*. 1. vydání. Praha: Panton, 1976.

¹⁰ MATZNER, Antonín, POLEDŇÁK, Ivan, WASSERBERGER, Igor a kol. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. Díl I, Část věcná*. 2. doplněné vydání. Praha: Supraphon, 1983.

Hudební folklór je zastřešující označení jednoho z hudebních druhů, jež se zaměřuje na tradice, obřady, tanec, víru a duchovní lidovou kulturu venkovského či městského obyvatelstva. Vzhledem ke svému původu či hudební podobě v něm najdeme samozřejmě několik odlišností. Vždy v něm ale převažují instrumentálně-taneční či vokální projevy. Co se týče našich zemí, tak byl folklór do 17. století odsouván spíše do pozadí. S výraznějším zájmem o lidovou hudební kulturu se setkáváme až v období osvícenství a zvláště romantismu, kdy se stal inspirací pro mnoho básníků. Z našich významných představitelů folklóru jmenujme například D. Holého, J. Markla, J. Stanislava, K. Vetterla, P. Ulrycha, R. Daška.¹¹

Antonín Matzner vysvětluje pojem **blues** jako: „*původní sólový vokální projev amerického černošského folklóru, který se v procesu svého vývoje ustálil v pevnou hudební formu, jež zásadní měrou ovlivnila jak instrumentální jazz, tak současné proudy populární hudby (rhythm and blues, soul).*“¹²

Kořeny blues spadají do amerického venkovského prostředí, konkrétně do období konce občanské války roku 1865. Na jeho rozšíření měla v prvním desetiletí 20. století výrazný vliv urbanizace černošské populace. První vývojovou fází bylo country blues (venkovské), které vzniklo sjednocením předchozích vokálních forem amerického černošského folklóru. Jeho původní podobu zastupuje blues z mississippijské delty. Pro takové blues je typická formální nevýraznost, nepravidelná fráze a harmonická neměnnost. Za vyšší vývojové období country blues považujeme texaský styl, který byl více uspořádaný a měl propracovaný doprovod. Další významné období tvoří city blues (městské), do kterého patří klasické blues z 20. let, postwar blues (poválečné) a citifield country blues (poměstěné venkovské blues). Klasické blues reprezentují například zpěvačky I. Coxová, B. Hillová, Ma Raineyová, B. Smithová a zpěváci L. Johnson a M. Slim. Do postwar blues a citifield country blues pak můžeme zařadit J. L. Hookera, L. Hopkinse, M. Waterse a S. B. Williamsona. Základním znakem blues je dvanáctitaktová forma, která vychází ze střídání základních harmonických funkcí (T – S – T – D – T).¹³

¹¹ MATZNER, Antonín, POLEDŇÁK, Ivan, WASSERBERGER, Igor a kol. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. Díl I, Část věcná. 2. doplněné vydání.* Praha: Supraphon, 1983.

¹² MATZNER, Antonín, POLEDŇÁK, Ivan, WASSERBERGER, Igor a kol. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. Díl I, Část věcná. 2. doplněné vydání.* Praha: Supraphon, 1983, str. 55.

¹³ MATZNER, Antonín, POLEDŇÁK, Ivan, WASSERBERGER, Igor a kol. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. Díl I, Část věcná. 2. doplněné vydání.* Praha: Supraphon, 1983.

Jazz tvoří jednu z oblastí základního hudebního typu nonartificiální hudby. Představuje zvláštní druh hudebního myšlení, který vznikl na přelomu 19. a 20. století v USA spojením africké (černošské), evropské (bělošské) hudby a postupně se rozšířil do celého světa. Hlavní řetězec jazzu utváří téma – aranžmá – interpret – posluchač. Mezi jeho charakteristické znaky patří improvizace, metrorhythmika, melodicko-harmonické a formové postupy. Mimo jiné využívá i principu beatu, který hrají bicí nástroje společně s kontrabasem. Čerpá ze zdrojů afroamerického folkloru (pracovní písně, spirituály, blues). Z bělošské populární hudby využívá proměnných orchestrů zvaných dixielandů. Jazz také úzce souvisí s klavírním stylem, který nazýváme ragtime. Z černošských pianistů vynikli Scott Joplin a James Scott. Dalšími typickými představiteli jazzu jsou J. K. Oliver, L. Armstrong, D. Ellington, M. Davis, W. C. Handy, aj.¹⁴

Trampské hnutí bylo československou jedinečností a zůstává až dodnes. Tvoří určitou subkulturu, která se začala utvářet na počátku 20. století a přetrvala až dodnes. Právě hudební aktivita a zvláště pak trampské písně jsou s trampingem neoddělitelně spjaty. Se vznikem prvních písní se setkáváme přímo na vandrech, osadách a jejich šíření probíhalo ústním podáním. Z hudebních nástrojů, jež tvoří písňové doprovody, můžeme jmenovat mandolíny, housle a kytaru. Později se objevuje banjo, hřeben, vozembouch či harmonika. S 20. léty přichází první silná trampská generace, kterou tvoří například Jaroslav Mottl, Pedro Mucha, Géza Včelička, Jan Korda, Bob Hurikán. Ve 2. polovině 20. let se už trampské písně dostávají do kabaretů a divadel. 50. léta jsou ve znamení stagnace. Ke změně však dochází v 60. letech, kdy začíná pronikat nová generace v zastoupení bratrů Ryvolových a Kapitána Kida.¹⁵

Swing představuje jazzový sloh 30. let, na jehož vzniku se v USA podíleli nejen černošští, ale i bělošští hudebníci. Je spojen s bigbandy (velké orchestry), které tvořily součást revuálních scén. K těm černošským patří mezi nejvýznamnější orchestr D. Ellingtona, z bělošských kapelníků se jedná o B. Goodmana a G. Millera. Základem tohoto stylu je čtyřdobé metrum s lehkými akcenty na druhou a čtvrtou dobu. Swing také poznamenal vývoj

¹⁴ MATZNER, Antonín, POLEDŇÁK, Ivan, WASSERBERGER, Igor a kol. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. Díl I, Část věcná. 2.* doplněné vydání. Praha: Supraphon, 1983.

¹⁵ JANEČEK, Petr. *Folklor atomového věku. Kolektivně sdílené prvky expresivní kultury v soudobé české společnosti.* 1. vydání. Praha: Národní muzeum a FHS UK, 2011.

hry na bicí nástroje, v němž pravidelný doprovod přebírají činely a basová linka se vyznačuje příznačnou technikou walking bass, který se pohybuje ve čtvrt'ových hodnotách.¹⁶

Termín **pop** (pop music, populární hudbu) nelze zcela přesně definovat. V evropské souvislosti představuje označení stylově-žánrového druhu z oblasti moderní populární hudby. Anglická terminologie zase tímto termínem označuje celou moderní populární hudbu od nástupu rocku. Co ovšem mají všechna zmíněná vymezení společného je důležitost interpreta, který je základním tvůrcem hudby. Pop tedy bývá nejčastěji spojován s hitovými produkcemi, šansony a písničkami malých scén. Plní účel spíše poslechový než taneční. Na ten se pop obrací v případě výskytu jazzových nebo rockových hudebních projevů.¹⁷

Ze známých českých interpretů populární hudby můžeme uvést například Karla Gotta, Michala Davida, Václava Neckáře, Zdeňka Svěráka, Lucii Bílou, Helenu Vondráčkovou, Martu Kubišovou, Hanu Zagorovou, Marii Rottrovou a další.

Rock (rocková hudba) vychází z rock'n'rollu, boogie woogie a černošského rhythm and blues. Jeho počátky souvisí především se jmény Bill Haley a Elvis Presley, kteří do hudby přinesli citovou výbušnost a tvrdou rytmiku. Na vznik rocku měly vliv také studentské nepokoje v roce 1968, protestní hnutí 70. a 80. let, drogové vlny v subkultuře a spousta dalších. Rock je neodmyslitelně spojen se skupinou The Beatles, jež se pro spojení beatu s melodicko-harmonickou krásou a barevnou instrumentací stala skupinovým symbolem. Z dalších představitelů můžeme jmenovat Jima Morrisona nebo Phila Collinse.¹⁸

Hnutí **folkové hudby** (folk music) vzniklo původně v anglosaských zemích. Předchůdci tohoto hnutí byli sběratelé lidových písní John Alan Lomax, jeho syn Alan Lomax a Pete Seeger. Další významnou osobností, která finančně podpořila sběr lidového materiálu, byl prezident F. D. Roosevelt. Jeho tradice v USA zahrnuje písně z dob osvobozené a občanské války a písně, jež vznikají ve 20. století. Významné období představují 30. a 40. léta, která jsou spojena se zvyšujícím se zájmem o sociální problematiku a díky tomu se začínají vytvářet první folkové soubory (Almanac Singers, The Weavers). Obrovský

¹⁶ MATZNER, Antonín, POLEDŇÁK, Ivan, WASSERBERGER, Igor a kol. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. Díl I, Část věcná. 2.* doplněné vydání. Praha: Supraphon, 1983.

¹⁷ MATZNER, Antonín, POLEDŇÁK, Ivan, WASSERBERGER, Igor a kol. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. Díl I, Část věcná. 2.* doplněné vydání. Praha: Supraphon, 1983.

¹⁸ MICHELS, Ulrich. *Encyklopedický atlas hudby.* Praha: Lidové noviny, 2000.

folkový rozmach nastává až v 60. letech, a to zásluhou Joan Baezové a Boba Dylana. Mezi ostatní zástupce folku patří především Bruce McKay, Tim Buckley, Leonard Cohen, Simon and Garfunkel, Janis Ianová. U nás se folku věnuje Spirituál kvintet, Český skiffle, Vladimír Merta, Zdenka Lorencová.¹⁹

Miroslav Černý vymezuje **country & western music** jako: „*souhrnný název pro hudební formy amerického venkova a styly z nich vycházející, jejichž původním zdrojem byly písně a balady vystěhovalců z Evropy, především z Anglie, Irska a Skotska, kteří se usadili v teritoriu appalačského a ozarkského pohoří Jihu USA a až do 20. let 20. století byli izolováni před městskými hudebními útvary. V současné době zahrnuje styly: hillbilly, tradiční country, modern country, bluegrass, cajun, western swing, rockabilly a country rock.*“²⁰

Historie country & western music (country music) je opravdu bohatá. První zmínky spadají do roku 1922, kdy se začínají objevovat nahrávky označené jako hillbilly. Mezi hlavní představitele tohoto stylu patří Jimmie Rodgers, Wilf Carter a John Carson. Z hudebních skupin můžeme jmenovat The Beverly Hillbillies a The Cowboy Ramblers. Rok 1931 představuje vrcholné období western swingu, jež zastupuje například Bob Wills, Tex Ritter či Roy Accuf. Dalším důležitým mezníkem je rok 1942 a založení prvního nakladatelství specializované na oblast country music. Rovněž začínají vznikat první gramofonová studia a vrcholí éra skupiny Blue Grass Boys, která dává vznik stylové oblasti bluegrass. U nás souvisejí počátky country music s prvními vystoupeními Country Beatu Jiřího Brabce v GB show a se vznikem skupiny Rangers (Plavci) a Greenhorns (Zelenáči). Později se k Country Beatu připojují Nad'ra Urbánková, Karel Kahovec, KTO s Waldemarem Matuškou, atd.²¹

¹⁹ MATZNER, Antonín, POLEDŇÁK, Ivan, WASSERBERGER, Igor a kol. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. Díl I, Část věcná. 2.* doplněné vydání. Praha: Supraphon, 1983.

²⁰ MATZNER, Antonín, POLEDŇÁK, Ivan, WASSERBERGER, Igor a kol. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. Díl I, Část věcná. 2.* doplněné vydání. Praha: Supraphon, 1983, str. 67.

²¹ MATZNER, Antonín, POLEDŇÁK, Ivan, WASSERBERGER, Igor a kol. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. Díl I, Část věcná. 2.* doplněné vydání. Praha: Supraphon, 1983.

2.2 Zpěvník PÍSNÍČKA II

Zpěvník slouží jako doplněk k učebnicím hudební výchovy a je určen žákům II. stupně základní školy. Můžeme ho využít také jako učební pomůcku v základních uměleckých školách. Najdeme v něm české a světové písně od hudebních počátků až po současnost. Většina písní je opatřena akordovými značkami určenými pro klávesový nebo kytarový doprovod. Mimo zmíněné hudební nástroje lze využít i bubínek, tamburínu, triangel, dřívka a další nástroje Orffova instrumentáře. Součástí zpěvníku je přehled akordů a přehled hmatů na sopránovou zobcovou flétnu.

Zpěvník je rozdělen do třinácti kapitol. Celkem obsahuje 160 skladeb. Začátek tvoří státní hymny. Nechybí také česká hymna *Kde domov můj* (text: Josef Kajetán Tyl, hudba: František Škroup) z divadelní hry *Fidlovačka*. Následuje úvodní slovo, ve kterém autor zdůrazňuje důležitost existence písně v proměnách staletí. Poté se dostáváme k jednotlivým kapitolám. Na začátku každé kapitoly je uvedena stručná charakteristika hudební epochy či žánru. Nejdříve se dozvídáme o antické hudbě, která je zde zastoupena nejznámějším hudebním dokladem z období starého Řecka – *Seikilovou písní*. Druhá kapitola nás dovede do středověku, konkrétně do románského slohu, pro který je typický křesťanský duchovní zpěv, označovaný jako chorál. Mezi hlavní znaky tohoto zpěvu patří především jednohlas a vážný duchovní obsah. Významný podíl na vývoji chorálu na přelomu 6. a 7. století má i papež Řehoř Veliký (Gregor), a proto liturgický zpěv této doby nazýváme Gregoriánský chorál. Za středověké období jsou ve zpěvníku uvedeny dvě nejstarší české duchovní písně, a to *Hospodine, pomiluj ny* a *Svatý Václave*. Rovněž autor nezapomíná na revoluční válečnou husitskou píseň *Ktož jsú boží bojovníci*. Další kapitola nás seznamuje s gotikou. Písně této doby nesou charakteristické znaky raného vícehlasu. Koncem 12. století se objevuje nová vlna skladeb, která tvoří protiváhu gregoriánskému chorálu. Vznikají písně s rytířskou tematikou. Mnohé z nich jsou stále jednohlasé, mají bohatší melodickou linku a pestřejší rytmickou složku doplněnou o jednoduchý nástrojový doprovod. Tvůrci a šířitelé těchto písní jsou ve Francii trubadúři nebo truvéři, v Německu minnesängři. Mimo zmíněné můžeme za autory označit též šlechtice a studenty prvních evropských univerzit. Gotické období zastupují ve zpěvníku následující písně: *Přátelství*, *Byl vlahý máj*, *Andělíku rozkochaný*, *Na dobrou noc*, *Ztratila' jsem milého* a *Žákovská koleda*. Čtvrtá kapitola směřuje k renesanci. Jedná se o období 15. – 16. století, ve kterém dochází k širokému rozvoji vícehlasé hudby. Jednotlivé melodické linky bývají samostatně vedeny do tří, čtyř či více hlasů. Z renesanční polyfonie se

nejčastěji vyskytuje dodnes oblíbená písňová forma madrigalu a především kánon. Tyto písňové formy nemají ještě pevný harmonický doprovod. Příkladem nám mohou být notové ukázky několika kánonů, převážně trojhlasých, ve kterých se představují skladatelé Giovanni Pierluigi da Palestrina a Orlando di Lasso. Po renesanci nastupuje baroko. Hlavním rysem uměleckého výrazu 17. století se stává vznešenost, emocionální působivost a bohatá pestrost vyjádřená početnými melodicko-rytmickými ozdobami. Složitá renesanční polymelodie začíná ustupovat do pozadí. V barokních písních se setkáváme s novým způsobem vyjádření, jež lépe vyhovuje našemu hudebnímu cítění, tedy s doprovázenou melodií. Ta se nejvíce uplatňuje v operní árii. Z barokních písní najdeme ve zpěvníku stále ještě několik kánonů, například trojhlasý kánon *Pojď za mnou*. Kromě kánonů jsou zde zahrnuty písně *Andělské přátelství* od Adama Václava Michny z Otradovic, *Dokud muzika celým světem zní* a *Blaženost má* z tvorby Johanna Sebastiana Bacha. Následující kapitola pojednává o klasicismu. Klasicistní písně mají na rozdíl od barokní velkoleposti sklon ke zjednodušení a srozumitelnosti projevu. Mnohem více se používá doprovázená melodie. Většina umělců, zejména vídeňských klasiků, hledá oporu v písňové tvorbě. Zvláště u Wolfganga Amadea Mozarta je píseň zdrojem operní árie. Z období klasicismu převládají ve zpěvníku písně a operní árie. Mezi takové patří *Potůčku, jen běž* od Christopa Willibalda Glucka, dále z tvorby Wolfganga Amadea Mozarta *Touha po jaru*, *Figarova kavatina* a *Zvonečku hlas milý*. Dostává se i na skladatele Ludwiga van Beethovena a jeho *Ódu na radost* ze 4. věty IX. symfonie s českým textem. Sedmá kapitola se vztahuje k romantismu. Zde je píseň jedním z hlavních zdrojů umělecké tvorby. Zvyšuje se zájem umělců o přírodu a o venkovský život. Díky těmto změnám nastává sblížení dosud odlišných oblastí písňové tvorby, tedy lidové a umělé. Píseň se stává středem zájmu sběratelů, zvaných folkloristů a předmětem cílevědomé tvorby skladatelů 19. století, kteří komponují rozsáhlé písňové cykly mnohdy inspirované texty romantických básníků a lidovou poezií. Za „krále písně“ můžeme označit Franze Schuberta, jehož cykly čítají na 600 písní. Písňová tvorba se objevuje u dalších významných romantiků včetně našich nejvýznamnějších klasiků české hudby – Bedřicha Smetany a Antonína Dvořáka. Do zpěvníku jsou zařazeny převážně tyto romantické písně: *Ukolébavka* od Carla Marii von Webera; od Franze Schuberta *Jít vandrem*, *Planá růže*, *Pstruh*; *Přání* od Fryderyka Chopina; *Ranní píseň* od Ferenze Liszta; *Sbor Židů z opery Nabucco* od Giuseppe Verdiho. Z děl českých romantiků zde nalezneme *Píseň svobody* Bedřicha Smetany, *Voda a pláč* Antonína Dvořáka a *Má dívenka* Zdeňka Fibicha. Další kapitola se týká umělé písně 20. století tzv. moderny, která dále rozvíjí hudbu předchozí epochy. Můžeme v ní nalézt prvky z období klasicismu a romantismu. Ovšem znatelnější jsou nové, doposud neobvyklé

výrazové prostředky. Jedná se zejména o impresionismus a expresionismus. Do písňové tvorby začínají rovněž postupně pronikat vlivy mimoevropských kultur, novodobý folklorismus a snaha o nové atonální a atematické systémy. Z vybraných notových ukázek stojí za zmínku Leoš Janáček a *Ej, mamko, mamko*, dále Bohuslav Martinů a jeho *Rozmaryn*, Petr Eben s písní *Jarní* a Ilja Hurník s *Chrabrým rytířem*. Velká část zpěvníku je věnována lidové písni, která byla na svém počátku velice rozšířená, ale její autoři zůstávají v naprosté anonymitě. V lidových písních je zobrazen různorodý emocionální život člověka, jeho životní rozvážnosti a zkušenosti, smýšlení o světě, vztah k přírodě a společnosti. Mimo jiné se v nich odráží i národní povaha a zvláštnosti krajů. Na rozdíl od písní umělých má jednodušší strukturu a obyčejné výrazové prostředky. Z dávných dob víme, že se šířila pouze ústně, a proto o její dřívější formě existují jen domněnky. Z tohoto důvodu se stejné písně vyskytují v několika různých variantách. Ke srovnání nám mohou sloužit lidové písně z domova a písně jiných národů, které ve zpěvníku nacházíme. Od lidových písní se přesouváme k písním vánočním. Koledy pochází pravděpodobně z předkřesťanského období. Jejich vznik je spojen s narozením Ježíše Krista. Projevuje se v nich veselé lidové muzikantství, pastýřský život a víra. Již po staletí umocňují koledy kouzlo Vánoc a vyvolávají v nás vzpomínky na nejkrásnější chvíle života. Z českých vánočních písní zde nechybí populární píseň *Purpura* od autorů Jiřího Šlitra a Jiřího Suchého a spousta zahraničních koled. Jedenáctá kapitola nám přibližuje hudbu populární, konkrétně spirituál a jazzový tradicionál. Počátky populární hudby hledejme v hudbě, která se vyvíjí na konci 18. a začátkem 19. století v Americe a nazýváme ji jazz. Jeho kořeny sahají až na africkou pevninu. Z tohoto období nám zůstalo zachováno mnoho duchovních písní takzvaných spirituálů, pracovních a bluesových písní a tradicionálů. Vyjmenované druhy písní mají zvláštní melodiku, neobvyklé rytmické uspořádání a je u nich možná obměna tématu. Z písní ve zpěvníku je zahrnut například spirituál *Go down, moses* a tradicionály *Pochod svatých*, *Dům u vycházejícího slunce*, *Kde řeky hučí proud*, *Už z hor zní zvon*. Následující kapitola patří písničkám swingovým. V období swingu, které je také nazýváno jako éra swingu, vzniká mnoho písňových šlágrů, z nichž mají některé dodnes zachovány umělecké hodnoty. Velkou zásluhu na tom mají skladatelé George Gershwin, Duke Ellington, Cole Porter, světově proslulí zpěváci Bing Crosby, Frank Sinatra, Ella Fitzgeraldová, Billie Holidayová, populární orchestry Bennyho Goodmana, Counta Basieho a Fletchera Hendersona. Také u nás vznikají české swingové evergreeny, jejichž autory jsou především skladatel Jaroslav Ježek a textaři Jiří Voskovec a Jan Werich. Od těchto autorů nacházíme ve zpěvníku písně *Ezop a brabenec* a *Klobouk ve křoví*. Rovněž se dostává na některé trojhlasé swingové kánony *Doo ba*, *Calypso*, *Spring*.

Třináctá a zároveň závěrečná kapitola představuje rock a pop. Období rockové hudby se promítá do široké oblasti písničkové tvorby. Novým zprostředkovatelem jejího šíření se stává, vedle existujícího rozhlasu a gramofonu, i televize. Velkou úlohu v interpretaci rockové písně sehrávají elektrifikované hudební nástroje, obzvlášť kytary. Kromě idolů americké rockandrollové éry, jako jsou Elvis Presley nebo Bill Haley, zasahují do vývoje rocku v šedesátých letech další slavné evropské hvězdy, nejvíce však britská skupina The Beatles. Později se rozrůstá nabídka o nové žánrové oblasti, v nichž se uplatňují nejrůznější hudební proudy: hard rock, heavy metal, punk, hip hop, world music, house music apod. Ve zpěvníku jsou uvedeny třeba písně z tvorby skupiny The Beatles (*To vadí, Let It Be, Včera, Hey Jude*), Olympic (*Dej mi víc své lásky, Okno mé lásky*), Elvise Presleyho (*Pár havraních copánků*), Michala Tučného (*Báječná ženská, Tam u nebeských bran, Všichni jsou už v Mexiku*), Waldemara Matušky (*Slavíci z Madridu*), Karla Svobody (*Stín katedrál, Jsi můj pán*), Jiřího Suchého a Jiřího Šlitra (*Árie měsíce*), Jaroslava Uhlíře a Zdeňka Svěráka (*Holubí dům*).²²

2.3 Zpěvník Já, písnička II. díl

Zpěvník je vyhrazen pro žáky základních škol od 5. do 9. ročníku. Najdeme v něm převážně české skladby, které obsahují melodickou linku s textem a akordovými značkami. Součástí zpěvníku je i přehled akordů a přehled rytmů pro kytarový doprovod.

Písně jsou rozděleny do tří oblastí, a to do lidové, umělé a vánoční. Jejich celkový počet je 179 (51 lidových a 115 umělých písní, 13 koled). V lidové tvorbě převažují písně moravské, slovenské a české. Moravskou lidovou píseň zastupují:

- *A vy, páni muzikanti*
- *Čí só hode*
- *Když jsem šel z Hradišťa*
- *Na těch panských lukách*
- *Nedaleko od Trenčína*
- *Za tú horú* a další.

²² POLÍVKA, Bohumil, BAIER, Jiří, SVOBODOVÁ, Markéta, OPEKAROVÁ, Marie. *Písnička II: Zpěvník pro II. stupeň základní školy*. Praha: Cesty, 2006.

Do slovenských lidových písní patří:

- *A ja taka dzivočka*
- *Bodaj by vás, vy mládenci*
- *Išla Marina*
- *Láska, bože, láska*
- *Prídi ty, šuhajko*
- *To ta Heľpa, aj.*

Z českých lidových písní můžeme uvést:

- *Domažlice sou pěkný městečko*
- *Jaké je to hezké*
- *Koupím já si koně vráný*
- *Náchodský zámeček*
- *Už mně koně vyvádějí*
- *Už se ten tálinskej rybník nahání* a další.

Písň umělé je možné rozdělit dle základních hudebních stylů a žánrů (pop a rock, folk, trampská píseň a country & western, swing). Pop a rock zastupuje:

- *Dajána* (Zdeněk Borovec)
- *Dej mi víc své lásky* (Olympic)
- *Holubí dům* (Jaroslav Uhlíř, Zdeněk Svěrák)
- *Náhrobní kámen* (Petr Novák)
- *Okno mé lásky* (Olympic)
- *Pár havraních copánků* (Elvis Presley)
- *Povídej* (Petr Novák)
- *Snad jsem to zavínil já* (Olympic)
- *Včera* (The Beatles)
- *Želva* (Olympic) a další.

Folkovou hudbu představuje například:

- *Batalion*
- *Bláznova ukolébavka*
- *Divoké koně* (Jaromír Nohavica)
- *Dokud se zpívá, ještě se neumřelo* (Jaromír Nohavica)
- *Když mě brali za vojáka* (Jaromír Nohavica)

- *Panenka* (Robert Křesťan)
- *Ráno bylo stejné* (Pavel Lohonka Žalman)
- *Rosa na kolejích* (Wabi Daněk).

Tramprská píseň a country & western mají ve zpěvníku velkou převahu. Zařazeny jsou písně:

- *Bedna od whisky* (Miki Ryvola)
- *Bessie* (Jarka Mottl)
- *Blízko Little Big Hornu*
- *Frankie Dlouhán* (Jan Nedvěd)
- *Hráz* (Jan Nedvěd)
- *Jožin z bažin* (Ivan Mládek)
- *Když je v Praze hic* (Ivan Mládek)
- *Montgomery*
- *Růže z Texasu*
- *Sbohem, láske*
- *Stánky* (Jan Nedvěd)
- *Tulácký ráno* (Jan Nedvěd)
- *Třešně zrály*
- *Tři kříže*
- *Ved' mě dál, cesto má, aj.*

V období swingu vyniká zejména autorská dvojice Jiří Šlitr a Jiří Suchý, jejichž písně jsou spojeny s divadlem Semafor. Z jejich tvorby se ve zpěvníku nachází:

- *Árie měsíce*
- *Co jsem měl dnes k obědu*
- *Kaňonem takhle k večeru*
- *Kočka na okně*
- *Krajina posedlá tmou*
- *Léta dozrávání*
- *Motýl*
- *Pramínek vlasů*
- *Škrhola.*

Nechybí také tvorba Jaroslava Ježka, Jiřího Voskovce a Jana Wericha, kterou můžeme rovněž zařadit do oblasti swingu. Zpěvník nabízí písně:

- *Babička Mary*
- *David a Goliáš*
- *Ezop a brabenec*
- *Holduj tanci, pohybu*
- *Jackova píseň*
- *Když jsem kytici vázala*
- *Šaty dělaj člověka*
- *Život je jen náhoda.*

Některé z písní nelze přesně začlenit do konkrétního hudebního stylu a žánru. Jedná se například o písničkáře Karla Kryla, který se zaměřoval převážně na politickou angažovanou autorskou píseň. Můžeme uvést tyto názvy:

- *Anděl*
- *Bratříčku, zavírej vrátka*
- *Morituri te salutant.*

Z vánočních písní, které najdeme ve zpěvníku, stojí za zmínku Jakub Jan Ryba a jeho *Gloria* z České mše vánoční, Adam Václav Michna z Otradovic a píseň *Chtíc, aby spal* a skladatelé Jiří Suchý a Jiří Šlitr s *Purpurou*.²³

2.4 Hodnocení zpěvníků

Zpěvníky *Písnička II* a *Já, písnička II. díl* jsou hezky zpracované. Po stránce obsahové bychom mohli některé písně zařadit i do zpěvníku pro žáky I. stupně základních škol anebo do zpěvníku pro žáky středních škol. Co se týče hudebních stylů a žánrů, nenajdeme v obou publikacích zastoupení bluesových šlágrů. Může to být způsobeno zejména obtížnou harmonií, která je pro děti náročnější. Ve zpěvníku *Já, písnička II. díl* chybí rovněž písně z oblasti jazzu. Vzhledem k uspořádání písní jsou jednotlivé skladby v *Písničce II* logicky utříděny. Ovšem ve zpěvníku *Já, písnička II. díl* najdeme v obsahu seřazeny písně dle abecedy, ale v knize je tomu jinak. Příkladem nám může být uspořádání písní v pořadí

²³ JÁNSKÝ, Petr. *Já, písnička: zpěvník pro žáky základních škol II. díl. 2.* přepracované vydání. Cheb: Music Cheb, 1994.

Nedaleko od Trenčína, Petrovický zámek a Nezacházej slunce. Tento způsob dle našeho názoru není příliš vhodný a působí zbytečně chaoticky. Proto bychom se při výuce hudební výchovy raději přikláněli k *Písničky II*, z které si mohou žáci nejen zazpívat písničky, ale dozvědět se spoustu zajímavostí o jednotlivých hudebních epochách či žánrech. Dalším důvodem může být také grafické zpracování a kroužková vazba, která je praktičtější. *Já, písnička II. díl* není tak poutavý a přehledný, zařadili bychom zde nějaké obrázky.

3 METODICKÉ LISTY PRO UČITELE HUDEBNÍ VÝCHOVY

Následující kapitola obsahuje celkem čtyři metodické listy pro učitele hudební výchovy na II. stupni základních škol, součástí jsou i pracovní listy pro žáky. Každý metodický a pracovní list se věnuje konkrétnímu hudebnímu stylu nebo žánru, který je vhodně vybrán pro jednotlivé ročníky II. stupně. Pracovní list může učitel využít v jedné vyučovací hodině hudební výchovy.

Metodický list č. 1 je určen pro 6. ročník a zaměřuje se na lidovou píseň. Najdeme v něm teorii o lidové písni, českých tancích a řešení dvou úkolů z listů pracovních. Pracovní list č. 1 obsahuje křížovku s tajenkou, kontrolní otázky, vztahující se k lidové písni a tancům a doplňovačku písmen, která odkrývá názvy českých lidových písní. Tématem metodického listu č. 2 je rock a slouží k výuce hudební výchovy v 7. ročníku. Zahrnuje stručnou historii rocku, řešení úkolu, hru a bonusový úkol. Pracovní list č. 2 prověřuje znalosti žáků z historie rocku formou otevřených a uzavřených otázek. Další úkol spočívá v hledání názvu interpreta a jeho skladby, která k němu neodmyslitelně patří. Následuje hra s názvem hudební molekuly. Šikovní žáci si mohou vyřešit ještě bonusový úkol, ve kterém musí vymyslet šest písní od jednoho rockového interpreta. Pro 8. ročník je určen metodický list č. 3 s názvem pop. Obsahuje informace o základních znacích popu, správné řešení dvou úkolů z pracovního listu a hru na závěr. V pracovním listě č. 3 nejprve žáci vypíší znaky popu do tabulky, poté hádají jména populárních zpěváků či zpěvaček dle jejich popisu v zadání. V následujícím úkolu napíší, jaké další hudební styly a žánry znají. Odměnou jim může být hra na závěr, jejímž cílem je odhalení jména populární zpěvačky nebo zpěváka. Metodický list č. 4 odpovídá žákům 9. ročníku a vztahuje se ke swingu. Zahrnuje historii swingu, řešení dvou úkolů z pracovního listu, noty k písni Ezop a brabenec a rytmické cvičení. V pracovním listě č. 4 žáci doplňují věty, které se týkají historie swingu. Poté hledají v tabulce jména tří významných swingových osobností a odpovídají na dvě doplňující otázky. Na závěr si procvičí rytmus v rytmickém cvičení.

Hlavním cílem pracovních listů je získání nových poznatků o základních hudebních stylech a žánrech zábavnou formou.

METODICKÝ LIST PRO UČITELE č. 1

Téma hodiny: Lidová píseň

Ročník: 6.


Rozvržení hodiny: řešení úkolu č. 1, lidová píseň a tance, řešení úkolu č. 2

Řešení úkolu č. 1 z pracovního listu. Tajenka zní: lidová píseň.


1.	H	O	U	S	L	E								
							2.	T	R	I	A	N	G	L
							3.	D	U	D	Y			
	4.	P	O	Z	O	U	N							
	5.	K	L	A	V	Í	R							
					Á									

7.	P	I	K	O	L	A						
		Í										
	9.	S	A	X	O	F	O	N				


10.	A	K	O	R	D	E	O	N			
						Ň					




7.



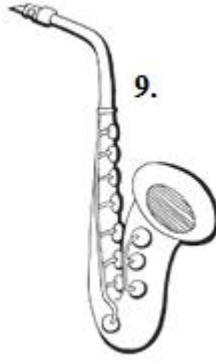
1.



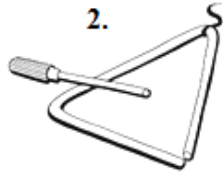
3.




5.




9.



2.



10.



4.

LIDOVÁ PÍSEŇ

Za lidové písně považujeme takové písně, u kterých neznáme autora. Zpočátku byly většinou šířeny ústně. Jsou úzce spjaty s českými tanci – furiant, polka, sousedská. Nejčastějšími tématy lidových písní jsou láska, příroda, zvířata, vztahy mezi lidmi, venkov, práce, vojna.

Několik zajímavostí o tancích

FURIANT je opravdu krásný tanec, na který můžeme být pyšní. Jeho uspořádání taktů je velice příznačné (tři dvoudobé a dva třídobé). Typickým českým skladatelem, v jehož tvorbě nalezneme tento tanec, je Antonín Dvořák.

POLKA se u nás začala tančit již ve 30. letech minulého století. Jedná se o typicky český tanec, i když jeho název nám může připomínat jinou národnost. Dříve se tančila na bálech, měšťanských zábavách a stala se oblíbeným společenským tancem i na našem venkově. Dnes se s ní můžeme setkat také v Americe. Polku zastupuje především tvorba Bedřicha Smetany (Jiřinková, Luisina polka).

SOUSEDSKÁ byla oblíbeným tancem nejen u lidí na venkově, ale také u měšťanského obyvatelstva. Má mírnější tempo, než tance předchozí. Sousedé a sousedky, tedy starší lidé, se při tomto tanci pohybují v třídobém rytmu pomalou chůzí.

Řešení úkolu č. 2 z pracovního listu.

ANDULKO ŠAFÁŘOVA

NEZACHÁZEJ, SLUNCE

ČTYŘI KONĚ VE DVOŘE

NEDALEKO OD TRENČÍNA

KDYBY BYL BAVOROV

V ŠIRÉM POLI STUDÁNEČKA

TRÁVA NEROSTE

NA BŘEHU BLANICE

KOUPÍM JÁ SI KONĚ VRANÝ

PETROVICKÝ ZÁMEK

TEČE VODA PROTI VODĚ

SEDLÁK, SEDLÁK, SEDLÁK

JAKÉ JE TO HEZKÉ

COŽ SE MNĚ, MÁ MILÁ

ZA TÚ HORÚ

Jak poznáme lidovou píseň? Vybav si, co je u každé lidové písně ve zpěvníku napsáno.

Jaké české tance znáš?

Jaká témata se v písních mohou objevovat? Uveď alespoň 4 témata.

ÚKOL č. 2: Dokážeš rozluštit názvy lidových písní? Můžeš se poradit se spolužákem! V případě, že budeš s úkolem hotov dřív než ostatní, můžeš vymyslet další rébusy a nechat je hádat ostatními spolužáky.

_N _UL _O Š _ _Á _ _ _A

_T _ _I KO _ _ VE DV _ _E

K _ _BY _Y _ _A _O _ _V

_RÁ _A _ER _S _E

K _PÍ _ _Á SI _O _Ě _RA _Ý

T _Č _ VO _A _R _ _I _O _ _

_A _É _E T _H _Z _É

_A _Ú HO _Ú

N _ _ _CHÁ _ _J, _L _ _CE

N _D _L _KO O _ _R _ _ČÍ _A

V Š _ _É _P _ _I S _U _Á _EČ _A

_A BŘE _U B _A _I _E

P _ _R _ _IC _Ý _Á _EK

_E _LÁ _ , S _ _ _Á _ , S _D _Á _

C _Ž _E M _Ě , _Á M _ _Á

METODICKÝ LIST PRO UČITELE č. 2

Téma hodiny: Rock

Ročník: 7.

Rozvržení hodiny: historie rocku, řešení úkolu č. 1, hra na závěr, bonusový úkol

ROCK

Rock je hudební styl, jenž vychází z rock'n'rollu, boogie woogie a černošského rhythm and blues. Jeho počátky souvisí především se jmény Bill Haley a Elvis Presley. Nejvýznamnějším představitelem je skupina The Beatles (John Lennon, Paul McCartney, George Harrison, Ringo Starr). Z dalších představitelů můžeme jmenovat Jima Morrisona nebo Phila Collinse.

Řešení úkolu č. 1 z pracovního listu.

ZDE NAPIŠ INTERPRETA	ZDE JEHO PÍSEŇ
ARGEMA	TOHLE JE RÁJ
KABÁT	MALÁ DÁMA
ELVIS PRESLEY	LOVE ME TENDER
OLYMPIC	DEJ MI VÍC SVÉ LÁSKY
QUEEN	WE ARE THE CHAMPIONS
SINEAD O'CONNOR	NOTHING COMPARES TO YOU
THE BEATLES	YESTERDAY

☺ HRA NA ZÁVĚR!

Hudební molekuly

Hráči se pohybují v rytmu reprodukované rockové hudby. Nečekaně ji učitel vypne a řekne číslo, například tři. Hráči (atomy) se musí rychle seběhnout do skupinek (molekul) po třech. Ten, kdo zaváhá a netvoří žádnou molekulu, vypadává. Hra se stále opakuje. Kdo zůstane jako poslední, vítězí.

Reprodukovanou hudbu můžeme nahradit živou hudbou (kytara, klavír). Můžeme využít i různých rytů (polka, valčík, tango).

BONUSOVÝ ÚKOL PRO ŽÁKY: Žáci vyjmenují alespoň 6 písní od jednoho rockového interpreta (českého nebo světového).

PRACOVNÍ LIST PRO ŽÁKY č. 2

Téma hodiny: Rock

Ročník: 7.



- ☉ *Z jakých žánrů vychází rock? Zakroužkuj tři správné odpovědi.*
 - a) ragtime
 - b) rock'n'roll
 - c) rhythm and blues
 - d) swing
 - e) pop
 - f) boogie woogie
- ☉ *Počátky rocku souvisí se dvěma jmény. Uhádneš s jakými?*
 - a) Bill Haley
 - b) Miles Davis
 - c) Elvis Presley
 - d) John Coltrane
- ☉ *Jak zní jména hudebníků, kteří působili ve skupině The Beatles? Zakroužkuj čtyři správné odpovědi.*
 - a) Scott Joplin
 - b) John Lennon
 - c) Benny Goodman
 - d) George Harrison
 - e) Glen Miller
 - f) Paul McCartney
 - g) Ringo Starr
- ☉ *S jakými hudebními nástroji se setkáváme v rockové hudbě? Napiš alespoň 3 nástroje!*

- ☉ *Znáš nějakou rockovou zpěvačku, zpěváka či hudební skupinu?*

ÚKOL č. 1: Dokážeš najít všech osm interpretů a písně, které k nim patří? Správné odpovědi napiš do tabulky, která se nachází pod úkolem.

WE ARE THE CHAMPIONS

KABÁT

ELVIS PRESLEY

OLYMPIC

ARGEMA

THE BEATLES

LOVE ME TENDER

DEJ MI VÍC SVÉ LÁSKY

NOTHING COMPARES TO YOU

YESTERDAY

TOHLE JE RÁJ

MALÁ DÁMA

QUEEN

SINEAD O'CONNOR

ZDE NAPIŠ INTERPRETA	ZDE JEHO PÍSEŇ

BONUSOVÝ ÚKOL: Vyjmenuj alespoň 6 písní od jednoho rockového interpreta!

METODICKÝ LIST PRO UČITELE č. 3

Téma hodiny: Pop

Ročník: 8.

Rozvržení hodiny: znaky popu, řešení úkolu č. 1, řešení úkolu č. 2, hra na závěr

POP

Základní znaky popu: skladatel nepatří mezi nejdůležitější hudební tvůrce, hudbu si někdy zpěvák/zpěvačka tvoří sám. Jedná se o skladby kratší a méně náročné. Nemusí je vytvořit profesionál. Je určena spíše k poslechu. Mezi typické hudební nástroje popu patří kytara, bicí, klávesy a syntezátor.

Řešení úkolu č. 1 z pracovního listu.

KAREL GOTT

WHITNEY HOUSTON

HELENA VONDRÁČKOVÁ

MICHAEL JACKSON

ERIC CLAPTON

ILONA CSÁKOVÁ

Řešení úkolu č. 2 z pracovního listu.

ROCK, JAZZ, SWING, FOLKLÓR, BLUES, FOLK, COUNTRY & WESTERN,
TRAMPSKÁ PÍSEŇ

☺ HRA NA ZÁVĚR!

Jeden z žáků si představí nějakého popového zpěváka/zpěvačku. Ostatní spolužáci mu kladou jen zjišťovací otázky, aby se dozvěděli, o jakého hudebníka se jedná. Ten, kdo uhodne jméno a příjmení zpěváka/zpěvačky, získává bod a nahrazuje žáka, který osobnost již vymýšlel. Vítězem se stává žák s největším počtem bodů.

Např. Žák si představí zpěvačku Lucii Bílou. Jedna z otázek bude: Je to žena? Je to česká zpěvačka? Má dlouhé vlasy? Zpívala s Karlem Gottom? Získala Českého slavíka?

PRACOVNÍ LIST PRO ŽÁKY č. 3

Téma hodiny: Pop

Ročník: 8.



Do tabulky na řádky napiš základní znaky popu

ÚKOL č. 1: Uhádneš jména známých zpěváků a zpěvaček? Jména napiš vždy na řádek na konci zadání. Pokud si nevíš rady, můžeš využít svých spolužáků.

Narodil se v Plzni. Letos oslaví 76. narozeniny. Je držitelem mnoha Českých slavíků. Mimo hudbu se také věnuje malířství. Zahrál si několikrát ve filmu (Kdyby tisíc klarinetů, Z pekla štěstí 2, Tři oříšky pro Popelku). Proslavil se s písněmi: Kávu si osladím, Lady Carneval, Nápoj lásky č. 10, Jdi za štěstím a mnoho dalších. _____

Byla americkou popovou zpěvačkou. Kromě hudby se živila také jako herečka (Sestra v akci, Osobní strážce), modelka. Během své pěvecké kariéry získala celkem 5 cen Grammy. Zemřela v pouhých 48 letech. Jejimi známými písněmi jsou: I Will Always Love You, I Have Nothing, Saving All My Love For You, I Look to You. _____

Narodila se v Praze. Je českou zpěvačkou a herečkou (Šíleně smutná princezna, Trhala fialky dynamitem). Má 67 let. Společně s Martou Kubišovou a Václavem Neckářem zpívala v triu Golden Kids. Získala ocenění Zlatý slavík. Je spojena především s hity Pátá, Růže kvetou dál, Dlouhá noc, Sladké mámení, Malovaný džbánku. _____

Byl americkým popovým zpěvákem, skladatelem, tanečníkem, choreografem. Zemřel ve věku 50 let. Měl devět sourozenců. Dodnes je označován za Krále popu. Získal celkem 13 cen Grammy. Mezi jeho slavné hity patří například Billie Jean, Black or White, Thriller, I Just Can't Stop Loving You, Bad, Scream. _____

Je to vynikající britský kytarista, zpěvák a také hudební skladatel. Vychovávali ho prarodiče. Trpěl psychickými problémy. Objevila se u něj i alkoholová a drogová závislost. Obdržel celkem 6 cen Grammy. V roce 2013 vystupoval na koncertě v Praze. Jeho nejznámější skladbou je Tears in Heaven a More Than Words. _____

Jedná se o českou zpěvačku. Vystudovala Střední pedagogickou školu v Mostě. Zpívala ve skupině Laura a její tygři. V anketě Český slavík získala několikrát 2. místo. Vystupovala v muzikálu Kleopatra. Její známé skladby jsou: Amsterdam, Proč mě nikdo nemá rád, La isla bonita, Tornero, Jedno tajemství, Tenhle kluk. _____

ÚKOL č. 2:

Jaké další
hudební styly
a žánry znáš?

Odpověď napiš na řádky.

☺ HRA NA ZÁVĚR!

Jeden z žáků si představí nějakého popového zpěváka/zpěvačku. Ostatní spolužáci mu kladou jen zjišťovací otázky, aby se dozvěděli, o jakého hudebníka se jedná. Ten, kdo uhodne jméno a příjmení zpěváka/zpěvačky, získává bod a nahrazuje žáka, který osobnost již vymýšlel. Vítězem se stává žák s největším počtem bodů.

Např. Žák si představí zpěvačku Lucii Bílou. Jedna z otázek bude: Je to žena? Je to česká zpěvačka? Má dlouhé vlasy? Zpívala s Karlem Gottem? Získala Českého slavíka?

METODICKÝ LIST PRO UČITELE č. 4

Téma hodiny: Swing

Ročník: 9.

Rozvržení hodiny: historie swingu, řešení úkolu č. 1, zpěv písně Ezop a brabenec, řešení úkolu č. 2, procvičení rytmu

SWING

Swing je jazzovým druhem. Společně s dalšími hudebními styly (blues, jazz, pop, rock) ho řadíme do nonartificiální hudby. Jeho centrem se stal New York. Typickými swingovými nástroji jsou saxofony a klarinety. U nás zastupuje swing především hudební skladatel Jaroslav Ježek a textaři Jiří Voskovec a Jan Werich.

Řešení úkolu č. 1 z pracovního listu.

U	R	M	I	L	L	E	R	Ř
L	M	K	G	L	I	Č	S	F
F	G	O	O	D	M	A	N	D
G	R	Š	S	E	M	N	A	M
M	I	L	D	E	R	K	J	L
E	L	L	I	N	G	T	O	N
K	Z	T	W	Y	A	L	K	O
H	D	B	X	G	T	N	S	P

MILLER

GOODMAN

ELLINGTON

Řešení úkolu č. 2 z pracovního listu.

Píseň pochází z filmu *Pudr a benzín* z roku 1931. Jedná se o českou komedii Jindřicha Honzla. V hlavní roli se jako policista objevil Jan Werich a jako taxikář Jiří Voskovec. Ezop (Aisopos) byl podle tradice v antickém Řecku autor bajek.

© A NA ZÁVĚR SI PROCVIČÍME RYTMUS NA PÍSEŇ EZOP A BRABENEC

Učitel žáky rozdělí na tři skupiny. Jedna skupina tleská, druhá hraje na bubínek, třetí na dřívka.

tleskáni $\frac{4}{4}$ *atd.*
bubínek $\frac{4}{4}$ *atd.*
dřívka $\frac{4}{4}$ *atd.*

EZOP A BRABENEC

Moderato (mírně) *Jaroslav Ježek / J. Vostřek, J. Werich*

zpěv:

Jed- nou zle- sa do- mů se ne- sa nou- drý
 E- zop, pot- kal brab- ce, kte- rý bra- ben- ce
 má- leim se- zob. Bra- be- nec se- chech- tá,
 E- zop se ho hned plá, če- mu že se
 na trá- vě vle- se prá- vě řech- tá?
 Já, Vím, po- ví- dá bra- be- nec, se- ta- ky
 to- tíž ten bra- be- nec, mra- ve- neč-
 rád hla- si- tě chech- tá, chech- tá, když pu- pe-
 že se mě nep- tá, nep- tá, poz- fe mně,

²⁴ POLÍVKA, Bohumil, BAIER, Jiří, SVOBODOVÁ, Markéta, OPEKAROVÁ, Marie. *Písnička II: Zpěvník pro II. stupeň základní školy*. Praha: Cesty, 2006, str. 142 – 143.

1. D A7 E7 Em7 A7
 2. D Em A7 D F
 3. Bb F A A7
 4. E7 Em A7
 5. D A7
 6. D C H7
 7. E7 A7 D

nec ky- se- li- nou lep-
 af se chech- tám, ne- chech-
 tám. tám.
 Kam- pak by to doš- lo tře- ba
 s pou- hou pon- ra- vou, kdy- by mě- la
 pla- kat, že je pla- čí po- tra- vou.
 Ty, ač nej- sí bra- be- nec, se ta- ky
 rád hla- si- tě chech- tej, chech-
 tej a na svou bí- du si ne- za- rep-
 tej!

PRACOVNÍ LIST PRO ŽÁKY č. 4

Téma hodiny: Swing

Ročník: 9.



SWING

Swing je _____. Řadíme ho do _____ hudby. Mezi další hudební styly a žánry patří _____. Jeho centrem se stal _____. Typickými nástroji swingu jsou _____ a _____.

ÚKOL č. 1: Najdi v tabulce jména tři nejvýznamnějších osobností swingu. Jména napiš do řádků vedle tabulky. *Nápověda: jména jsou ukryta v jednotlivých rádcích!*

U	R	M	I	L	L	E	R	Ř
L	M	K	G	L	I	Č	S	F
F	G	O	O	D	M	A	N	D
G	R	Š	S	E	M	N	A	M
M	I	L	D	E	R	K	J	L
E	L	L	I	N	G	T	O	N
K	Z	T	W	Y	A	L	K	O
H	D	B	X	G	T	N	S	P

ÚKOL č. 2:

Víš, z jakého filmu tato píseň pochází?

Víš, kdo to vlastně Ezop byl?

☺ A NA ZÁVĚR SI PROCVIČÍME RYTMUS NA PÍSEŇ EZOP A BRABENEC

tleskání $\frac{4}{4}$ *atd.*

bubínek $\frac{4}{4}$ *atd.*

dřívka $\frac{4}{4}$ *atd.*

EZOP A BRABENEC

Moderato (mírně)

Jaroslav Ježek / J. Voskovec, J. Werich

zpěv

Jed- nou z le- sa do- mů se ne- sa mou- drý
 E- zop, pot- kal brab- ce, kte- rý bra- ben- ce
 má- lehn se- zob. Bra- be- nec se chech- tá,
 E- zop se ho hneď ptá, če- mu že se
 na trá- vě vle- se prá- vě ře- ch- tá?

Já, vím, po- vi- dá bra- be- nec, se ta- ký
 rád, hla- sí- tě chech- tá, chech- tá, když pu- pe-
 že se mé nepř- tá, nepř- tá, poz- ře míre,

25

²⁵ POLÍVKA, Bohumil, BAIER, Jiří, SVOBODOVÁ, Markéta, OPEKAROVÁ, Marie. *Písnička II: Zpěvník pro II. stupeň základní školy*. Praha: Cesty, 2006, str. 142 – 143.

1. D A7 E7 Em7 A7
 2. D Em7 A7 D F
 3. B7 F A A7
 4. E7 Em7 A7 D
 5. D C H7 D A7 B7 D
 6. D E7 A7 D

nec ky- se- li- nou lep-
 ať se- tam, ne- chech-
 tam, tam.
 Kam- pak by to doš- lo tře- ba
 s pou- hou pon- ra- vou, kdy- by mě- la
 pla- kat, že je pla- cí po- tra- vou.
 Ty, ať nej- sí bra- be- nec, se ta- ky
 rád hla- sí- tě chech-
 tej, a na svou bí- du si ne- za- rep-
 tej!

ZÁVĚR

V předložené bakalářské práci jsem se zabývala základními hudebními styly a žánry z pohledu učitele hudební výchovy II. stupně základní školy. Mimo vysvětlení a rozdělení již zmíněných pojmů jsem také velkou část věnovala charakteristice vybraných zpěvníků *Písnička II* a *Já, písnička II. díl*. Součástí práce jsou metodické listy pro učitele spolu s praktickými listy pro žáky.

Mým cílem bylo vymezit základní hudební styly a žánry, stručně je popsat a představit některou z možností vhodného využití v hodinách hudební výchovy. Ze stanovených cílů tedy vyplývá, že byly naplněny.

Tato práce a především metodické listy mohou být využívány přímo v hodinách hudební výchovy nebo mohou sloužit jako inspirace pro učitele hudby. Lze je zařadit i do hodin hudební nauky na základní umělecké škole.

Zpracování bakalářské práce pro mě bylo přínosem. Dozvěděla jsem se spoustu nových informací a rozšířila si dosavadní znalosti v oblasti hudby.

SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY

BALADA, Jan, JEŘÁBEK, Jaroslav, TUPÝ, Jan a kol. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením*. 1. vydání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2005. 126, 92 s. + 1 brožura (6 s.). ISBN 80-87000-02-1.

BLAŽKOVÁ, Olga a LIŠKOVÁ, Yvona. *Metodika výuky hudební výchovy na 2. stupni základních škol a středních školách z pohledu pedagogické praxe - náměty pro začínající učitele*. 1. vydání. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. 91 s. ISBN 978-80-7368-893-6.

FEDOR, Viliam. *Metodika hudební výchovy v 6. - 9. ročníku ZDŠ*. 1. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1969. 162 s.

JANEČEK, Petr. *Folklor atomového věku. Kolektivně sdílené prvky expresivní kultury v soudobé české společnosti*. 1. vydání. Praha: Národní muzeum a FHS UK, 2011. 136 s. ISBN 978-80-7036-315-7.

JÁNSKÝ, Petr. *Já, písnička: zpěvník pro žáky základních škol II. díl*. 2. přepracované vydání. Cheb: Music Cheb, 1994. 175 s. ISBN 80-85925-02-8.

KOHOUTEK, Ctírad. *Hudební styly z hlediska skladatele (stručná antologie základů starší kompoziční praxe a teorie)*. 1. vydání. Praha: Panton, 1976. 157 s.

MATZNER, Antonín, POLEDŇÁK, Ivan, WASSERBERGER, Igor a kol. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. Díl I, Část věcná*. 2. doplněné vydání. Praha: Supraphon, 1983. 415 s.

MICHELS, Ulrich. *Encyklopedický atlas hudby*. Praha: Lidové noviny, 2000. 611 s. ISBN 80-71062-38-3.

POLÍVKA, Bohumil, BAIER, Jiří, SVOBODOVÁ, Markéta, OPEKAROVÁ, Marie. *Písnička II: Zpěvník pro II. stupeň základní školy*. Praha: Cesty, 2006. 232 s. ISBN 80-7181-414-8.

SEIDEL, Jan. *Národ v písni. Tisíc národních písní*. Praha: L. Mazáč, 1940. 419 s., [6] obr. příl.

SEDLÁK, František a kol. *Didaktika hudební výchovy na 2. stupni základní školy*. 1. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1979. 349 s.

PŘÍLOHY

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A

Notové ukázky ze zpěvníku Písnička II

1. Ktož jsú boží bojovníci
2. Což se mně, má milá
3. Pár havraních copánků

Příloha B

Notové ukázky ze zpěvníku Já, písnička II. díl

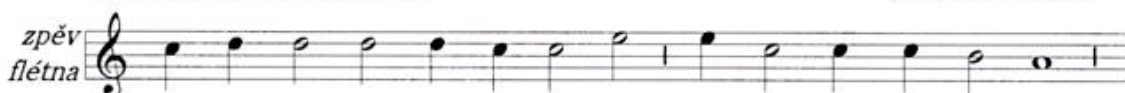
1. Nedaleko od Trenčína, Petrovický zámek
2. Bratříčku, zavírej vrátka
3. Půjdem spolu do Betléma

KTOŽ JSÚ BOŽÍ BOJOVNÍCI

Revoluční válečná píseň husitská

*Jistebnický kancionál
(1. pol. 15. stol.)*

Con entusiasmo (nadšeně)



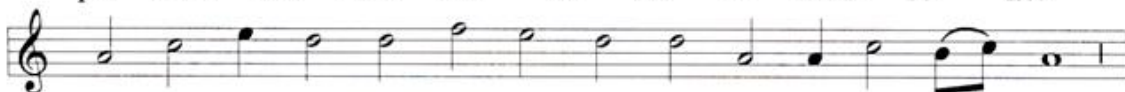
1. Ktož jsú bo-ží bo-jov-ní-ci a zá-ko-na-je-ho
2. Kris-tusť vám za ško-dy sto-jí, sto-krát viac sli-bu-je,
3. Pro-tož střel-ci, ko-pi-ní-ci řá-du ry-tieř-ské-ho,



pros-tež od Bo-ha po-mo-ci a ú-faj-te v ně-ho,
pak-li kto proň ži-vot slo-ží, věč-ný mie-ti bu-de,
sud-lič-ní-ci a cep-ní-ci li-du roz-lič-né-ho,



že ko-neč-ně vždy-cky s ním zví-tě-zí-te.
bla-ze kaž-dé-mu, ktož na prav-dě sen-de.
po-mně-tež všic-kni na Pá-na štěd-ré-ho!



1.-3. Tenť Pán ve-líť se ne-bá-ti zá-hub-cí tě-les-ných,



ve-líť i ži-vot slo-ži-ti pro lás-ku svých bliž-ních.

4. [: Nepřátel se nelekajte, na množstvie nehľadte,
Pána svého v srdci mějte, proň a s ním bojujte
a před nepřáteli neutiekajte! :]
Dávno Čechové říkali a příslovie měli,
že podle dobrého pána dobrá jiezda bývá.
5. [: Vy pakosti a drabanti, na duše pomněte,
pro lakomstvie a lúpeže životów netraťte
a na kořistech se nezastavujte. :]
Dávno Čechové říkali...
6. [: Heslo všichni pamatujte, kteréž vám vydáno,
svých hauptmanów pozorujte, retuj druh druhého,
hlediž a drž se každý šiku svého. :]
A s tím vesele křikněte, řkúc: "Na ně, hr, na ně!",
braň svú rukama chutnajte, "Bóh Pán náš!", křikněte.

COŽ SE MNĚ, MÁ MILÁ

česká z Berounska

Moderato (mírně)

zpěv

1. Což se mně, má mi- lá, hez- ká— zdáš. Bu- deš- li

2 flétny

tak hez- ká, až se— vdáš? Ješ- tě hez- čej— ší, můj nej-mi-

lej— ší, vem si mě, vem si mě u- hlí— dáš.

2. Což se mně, má milá, hezká zdáš.
 Copak ti máti dá, až se vdáš?
 [: Krávu s telátkem, ovci s jehňátkem,
 strakatou slepičku s kuřátkem. :]
3. Vem si mě, můj milej, vem, vem, vem.
 Dobrá hospodyňka jsem, jsem, jsem.
 [: Já ráno vstávám, kravičkám dávám,
 kuželíček každéj den vypřádám. :]

PÁR HAVRANÍCH COPÁNKŮ

LOVE ME TENDER

Elvis Presley

Vera Matson a Elvis Presley

český text Z. Vavřín

Andante (zvolna)

zpěv
flétna

1. Pár hav- ra- ních co- pán- ků a tvůj ti- chý smích,
2. U- kry- vá se v pou- pát- ku ma- lý, něž- ný sen,
1. *Love me ten- der, love me sweet, ne- ver let me go.*
2. *Love me ten- der, love me long, take me to your heart.*

ve dvou je- dem do spán- ku, je- dem na sa- ních.
sen ti ve- psal do plát- ků sám pan An- der- sen.
You have made my life com- plete, and I love you so.
For it's there that I be- long, and we'll ne- ver part.

Ces- ta tam je vo- ňa- vá, sta- rý, hod- ný pán
Kra- ji- nou, kde ne- mra- zí vo- ní tu- li- pán,
Love me ten- der, love me true, all my dreams ful- filled.
Love me ten- der, love me dear, tell me you are mine.

s ú- smě- vem ti po- dá- vá bí- lý tu- li- pán.
po- hád- kou tě pro- vá- zí sta- rý hod- ný pán.
For my dar- lin' I love you, and I al- ways will.
I'll be yours trough all the years, till the end of time.

NEDALEKO OD TRENČÍNA

Moravská

(Doprovod: 5)

Živě

1. Ne-da-le-ko od Tren-čí-na — bý-vá mla-dá Ka-te-ři-na. —
 R. Čer - né o-či má, — to musí být má milá,
 ta-kú fra-já-re-čku já chcem, — co má jméno Ka-te-ři-na. —

The musical score is written in G major, 2/4 time, and consists of three systems. The first system (measures 1-7) includes guitar chords G, D7, and G. The second system (measures 8-14) includes a D7 chord. The third system (measures 15-21) includes G, D7, and G chords. The lyrics are in Czech and describe a young woman named Kateřina from Trenčín.

2. My jsme chlapci od dědiny,
milujeme Kateřiny.

3. Takú frajárku sem dostal,
jako by ju sám čert poslal.

PETROVICKÝ ZÁMEK

Česká

(Doprovod: ad libitum)

Moderato

Pe-tro-vi-cký zá - mek me - zi ho - ra - ma,
 ne - za - po-meň na to, co jsi mi da - la.
 "Da-la, da-la, da-la jsem vy - ší - va - nej ha - ra - sem
 pěk - nej bí - lej šá - tek s tu - li - pá - na - ma."

The musical score is written in G major, 2/4 time, and consists of three systems. The first system (measures 1-4) includes guitar chords Em, H7, Em, Am, A#dim, and H7. The second system (measures 5-8) includes G, H7, Em, H7, G, H7, Em, and H7 chords. The third system (measures 9-12) includes C, Am, Em, Am, H7, and Em chords. The lyrics are in Czech and describe the Petrovický zámek.

BRATŘÍČKU, ZAVÍREJ VRÁTKA

Hudba i text Karel Kryl

(Doprovod: 7, 8)



1. Bra - tří - čku, ne - vzly - kej, to nej - sou bu - bá - ci, vždyť už jsi ve - li - kej,
Se sl - zou na víc - ku hle - dí - me na se - be: Buď se mnou, bra - tří - čku,

to jsou jen vo - já - ci, při - je - li v hranatých, že - lezných maringot - kách. —
bo - jím se o te - be na cestách kli - katých, bra - tří - čku, v polo - bot - kách. —

R. Pr - ší a ven - ku se set - mě - lo, ta - to noc

ne - bu - de krát - ká. — Be - rán - ka vl - ku se

za - chtě - lo. Bra - tří - čku: rec: za - vřel jsi vrá - tka?

2. za - ví - rej vrá - tka! Za - ví - rej vrá - tka!

2. Bratříčku, nevzlykej, neplýtvej slzami, nadávky polykej, a šetři silami.
Nesmíš mi vyčítat, jestliže nedojdeme.
Nauč se písničku, není tak složitá, opři se, bratříčku, cesta je rozbitá.
Budeme klopýtat, zpátky už nemůžeme.

R.

PŮJDEM SPOLU DO BETLÉMA

Česká

(Doprovod: 4)

Moderato 



1. Pů - jdem spo - lu do Be - tlé - ma duj - daj, duj - daj,
 duj - daj, dá! R. Je - žíš - ku, pa - náč - ku,
 já tě bu - du ko - lí - ba - ti, Je - žíš - ku,
 pa - náč - ku, já tě bu - du ko - lí - bat.

2. Začni, Kubo, na ty dudy:
 dujdaj, dujdaj, dujdaj, dá!
 R.

3. A ty, Janku, na píšťalku:
 dudli, tudli, dudli, dá!
 R.

4. A ty, Mikši, na housličky:
 hudli, tydli, hudli, dá!
 R.

5. A ty, Vávro, na tu basu:
 rumrum, rumrum, ruma, dá!
 R.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Barbora Šenková
Katedra:	Hudební výchovy
Vedoucí práce:	PaedDr. Lena Pulchertová, PhD.
Rok obhajoby:	2015

Název práce:	Hudební styly a žánry z pohledu učitele hudební výchovy
Název v angličtině:	Musical styles and genres from the perspective of music teachers
Anotace práce:	Bakalářská práce je zaměřena na hudební styly a žánry z pohledu učitele hudební výchovy II. stupně základní školy. Mimo zmíněné pojmy či charakteristiku zpěvníků obsahuje také metodické listy pro učitele a praktické listy pro žáky, které lze využít v hodinách hudební výchovy.
Klíčová slova:	hudební styly a žánry, hudební výchova, píseň, základní škola, učitel hudební výchovy, žák hudební výchovy
Anotace v angličtině:	The thesis aims at music genres from the viewpoint of teachers of the sixth to the ninth year at Czech elementary schools. It also includes the characteristics of songbooks, methodological supplements for teachers and worksheets for pupils. These materials can be used in music classes at schools.
Klíčová slova v angličtině:	musical styles and genres, music education, song, primary school, teacher of music education, pupil of music education
Přílohy vázané v práci:	6
Rozsah práce:	42 s.
Jazyk práce:	Český jazyk